

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: J. Š.
bytem
zastoupen Mgr. Jiřím Crhou
advokátem se sídlem Kopečná 940/14, 602 00 Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 5. 2018, č. j. MPSV-2018/95560-921,
sp. zn. SZ/MPSV-2018/81637-921,

takto:

- I. Žaloba *se zamítá*.
- II. Žalobce *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce, Mgr. Jiřímu Crhovi, advokátovi se sídlem Kopečná 940/14, 602 00 Brno, *se přiznává* odměna ve výši 3.146 Kč, kterou mu soud vyplatí do 30 dní od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Správní orgány žalobci nepřiznaly doplatek na bydlení. Spor je o to, zda při posuzování jeho žádosti měly zohlednit nájemné ve výši 7.000 Kč, které žalobce podle doložené smlouvy platí své matce jako pronajímatelce bytu, kde bydlí. Správní orgány to považovaly za likvidační pro žalobce. A účelové, aby dosáhl přiznání předmětné dávky.

Podle žalobce tomu tak není. Závěry správních orgánů mu také ztěžují péči o jeho nezletilého postiženého syna. Krajský soud musel posoudit důvodnost těchto žalobcových námitek.

II. Skutkové okolnosti a rozhodnutí správních orgánů

2. Žalobce požádal dne 21. 3. 2017 o doplatek na bydlení podle § 33 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi („zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Mezi společně posuzované osoby v příslušném tiskopise zařadil svého nezletilého syna. V informacích o užívaném bytu uvedl, že bydlí v bytě 2+1 v rodinném domě a platí nájemné ve výši 7.000 Kč. Spis obsahuje smlouvu mezi žalobcem a M. Š. („matka žalobce“) ze dne 1. 5. 2015, jejímž předmětem je nájem bytu, a kterou se žalobce zavazuje platit své matce nájemné ve výši 10.000 Kč („nájemní smlouva“). Příloha č. 2 nájemní smlouvy vedla ke snížení nájemného na 7.000 Kč („nájemné“).
3. Úřad práce ČR – krajská pobočka v Brně („úřad práce“) rozhodnutím ze dne 31. 1. 2018, č. j. 1326/2018/KUR, sp. zn. UP/47324/2017/HN, žalobci doplatek na bydlení nepřiznal („rozhodnutí úřadu práce“). Odůvodněné náklady na bydlení podle úřadu práce činily 4.009,27 Kč. Do příjmů úřad práce žalobci započtl přídavek na dítě ve výši 700 Kč, příspěvek na bydlení za únor 2017 ve výši 5.280 Kč a příspěvek na živobytí za březen 2017 ve výši 5.100 Kč. Částka na živobytí společně posuzovaných osob činila 5.590 Kč. Příjem žalobce a společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení, snížených o příspěvek na bydlení, tedy nebyl nižší, než částka živobytí společně posuzovaných osob [§ 33 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi].
4. Úřad práce ovšem nezohlednil nájemné. Posuzoval totiž celkově sociální a majetkové poměry žalobce. Podle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi se *celkovými sociálními poměry rozumí i podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. Posuzuje se v tomto kontextu i využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké.* Pokud se tak děje na základě nájemní smlouvy, je stanovené nájemné finančním ziskem třetí osoby. Proto jej v odůvodněných nákladech na bydlení nelze zohlednit. Nelze ho tak započítat v souvislosti s využíváním majetku rodičů. Matka žalobce měla zvážit přiměřenost nájemného vůči příjmům žalobce, aby pro něj nebylo likvidační a nebylo pouze účelové pro přiznání dávek. Úřad práce zdůraznil, že doplatek na bydlení neslouží úplné kompenzaci nákladů na bydlení.
5. Žalobce se proti rozhodnutí úřadu práce odvolal. Žalovaný přezkoumal celé rozhodnutí úřadu práce a jeho soulad s právními předpisy (včetně řízení, které mu předcházelo), protože žalobce v prodloužené odvolací lhůtě nedoplnil své blanketní odvolání. Rozhodnutím ze dne 15. 5. 2018, č. j. MPSV-2018/95560-921, sp. zn. SZ/MPSV-2018/81637-921 („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný potvrdil rozhodnutí úřadu práce a zamítl odvolání žalobce. Žalovaný zopakoval jednotlivé částky odůvodněných nákladů na bydlení, příjmů žalobce a stanovené částky živobytí společně posuzovaných osob. Vytkl úřadu práce, že chybně uvedl částku živobytí syna žalobce jako životní minimum nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let. Syn žalobce totiž v měsíci podání žádosti dosáhl 16 let. Zaměřil se pak i na nezapočtení nájemného. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2018, č. j. 10 Ads 386/2017-46 („rozsudek desátého senátu“)

se žalovaný ztotožnil s úřadem práce v otázce nezohlednění nájemného. V oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi je podle něj třeba zohlednit jejich subsidiární povahu a klást prvotní důraz na zabezpečení v rámci rodiny. S ohledem na příjmy žalobce je nájemné pro něj likvidační. Jeho výši si žalobce se svojí matkou nastavil tak, aby mohl poté vůči státu uplatňovat nárok na doplatek na bydlení. Nezahrnutí nájemného do odůvodněných nákladů na bydlení proto bylo správné.

III. Obsah žaloby

6. Žalobce namítá, že právní názor vedoucí k nezohlednění nájemného mezi odůvodněnými náklady na bydlení odporuje zákonu. Nájemné, byť hrazené na základě nájemní smlouvy mezi žalobcem a jeho matkou, neodporuje dobrým mravům. Žalobce má v péči invalidního syna, který musí pobývat ve speciálně upravených prostorách, jaké má k dispozici v místě obývaném na základě nájemní smlouvy. Lelekovice, kde bydlí, jsou spádovou oblastí Brna, což ovlivňuje výši obvyklého nájemného. V předmětných cenových relacích není běžně možné v dané lokalitě obstarat za srovnatelné finanční prostředky bytovou jednotku vyhovující požadovaným kritériím, zejména požadavkům žalobcova invalidního syna. Jakákoliv bytová jednotka by vyžadovala speciální úpravy, které by dále prodražily sjednané nájemné, pokud by na ně pronajímatel vůbec přistoupil. Nájemné nedosahuje nepřiměřené výše.
7. Žalobce dále namítá, že neobstojí poukaz žalovaného na rozsudek desátého senátu. Krajský soud sice poté v téže věci rozsudkem ze dne 27. 6. 2018, č. j. 41 A 64/2016-94 („rozsudek krajského soudu“), žalobu zamítl, nicméně toto rozhodnutí žalobce napadl ústavní stížností. Řízení o ní vedené pod sp. zn. I. ÚS 3237/18 v době vznesení žalobních bodů ještě neskončilo.
8. Žalobce dále namítá nepřezkoumatelnost rozhodnutí úřadu práce. Jeho nedostatky konstatoval ve svém rozhodnutí i žalovaný, podle kterého: „Úřad práce v odůvodnění napadeného rozhodnutí neuvedl jasně a přehledně důvody nepřiznání doplatku na bydlení (nesplnění podmínky ustanovení § 33 odst. 1 písm. b) ZPHN), chybně uvedl částku živobytí syna odvolatele.“ Žalovaný tato pochybení bagatelizoval, protože podle jeho názoru údajně neměla vliv na zákonnost rozhodnutí úřadu práce. O nepřezkoumatelnosti rozhodnutí úřadu práce, svědčí i skutečnost, že úřad práce sice konstatuje nemorálnost nájemní smlouvy, ale chybí v něm odkaz na právní předpis či jakékoliv jiné přesvědčivé odůvodnění tohoto právního názoru.

IV. Vyjádření žalovaného

9. Podle žalovaného nezapočtení předepsaného nájemného podle nájemní smlouvy ve výši 7.000 Kč do odůvodněných nákladů na bydlení potvrdil rozsudek desátého senátu, který se týkal přímo žalobce. Podle Nejvyššího správního soudu si žalobce se svojí matkou nastavili nájem v této výši, aby mohli následně vůči státu uplatňovat nárok na doplatek na bydlení. Rozhodnutí žalovaného ani úřadu práce neobsahuje formulaci, že by nájemné odporovalo dobrým mravům. O obvyklost výše nájemného pak v této věci nejde. Spis dále neobsahuje žádný doklad o postižení syna žalobce, které by bylo nutné kompenzovat. Syn žalobce není od roku 2013 osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby pro účely příspěvku na péči. Žalovaný mohl v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu v odvolacím

řízení provést jisté korekce rozhodnutí úřadu práce, které jinak neodporovalo právním předpisům a bylo správné.

V. Replika žalobce

10. Žalobce nesouhlasí, aby stěžejním argumentem ve prospěch rozhodnutí žalovaného byl rozsudek desátého senátu. Nemá možnost řešit svou bytovou situaci jinak než bydlením v dané nemovitosti v X. Není podstatné, že jde o nemovitost jeho matky. Hlavní je, že tyto prostory jsou způsobilé k tomu, aby je obýval spolu se svým invalidním synem. Pro žalobce je prakticky nemožné opatřit si jiné bydlení za srovnatelných cenových podmínek a stejné obyvatelnosti pro potřeby jeho syna. Těmito skutečnostmi se však správní orgány nezabývaly a hodnotily pouze formální situaci. Žalobce zopakoval, že o jeho ústavní stížnosti proti rozsudku krajského soudu v době podání repliky ještě Ústavní soud nerozhodl.

VI. Jednání před krajským soudem

11. Dne 25. 8. 2021 se konalo jednání ve věci. Žalovaný se z něj omluvil. Žalobce se v den jednání telefonicky omluvil pro zdravotní indispozici. Žádal kvůli ní o odročení jednání. Samosoudce ovšem tuto žádost nevyhodnotil jako důvodnou. Žalobce měl právní zastoupení a nedoložil svoji indispozici včas, jelikož netvrdil a ani se z jeho projevu nejevilo, že by šlo o indispozici náhlou. Žalobce se tedy mohl omluvit mnohem dříve před jednáním, o jehož konání věděl. K žádosti o odročení se při jednání přidala i substitutka zástupce žalobce. Kromě výše uvedeného přání žalobce odkazovala i na chybné označení napadeného rozhodnutí v předvolání k jednání. Samosoudce ovšem její návrh na odročení zamítl. Chybné označení napadeného rozhodnutí bylo zjevnou chybou v psaní. Zástupce žalobce ve stejné zprávě jako předvolání obdržel i poučení o složení soudu, kde již bylo vše správně. Předmět řízení byl zřejmý. Na všech písemnostech seděla i značka soudního spisu, do kterého substitutka zástupce žalobce byla tři týdny před jednáním nahlížet. Ostatně i při jednání byla poté viditelně připravena na „správnou věc“.
12. Krajský soud dal substitutce zástupce žalobce možnost namítnout podjatost samosoudce. Námitku podjatosti však nevznesla. Odkázala na svá podání, načež krajský soud shrnul obsah vyjádření žalovaného a zrekapituloval obsah správního spisu. Další důkazní návrhy nebyly vzneseny, ač substitutka zástupce žalobce zmínila, že je mohl mít žalobce, pokud by se jednání po odročení konalo v jeho přítomnosti. Po závěrečném návrhu a krátkém přerušení krajský soud vyhlásil rozsudek.

VII. Posouzení věci krajským soudem

13. Žaloba splňuje podmínky své přípustnosti. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; „s. ř. s.“) v zákonné lhůtě (§ 72 odst. 1 s. ř. s.).
14. Žaloba *není důvodná*.
15. Krajský soud předesílá, že se v posledním roce prakticky totožnými námitkami ve skutkově i právně obdobných věcech zabýval ve dvou rozsudcích ze dne 22. 9. 2020, č. j. 22 A 21/2017-73 a č. j. 22 A 22/2017-74 (ty potvrdil i Nejvyšší správní soud rozsudky ze dne 15. 2. 2021, č. j. 6 Ads 345/2020-18 a ze dne 13. 5. 2021, č. j. 4 Ads 342/2020-20), a také

dvou rozsudcích ze dne 25. 8. 2021, č. j. 34 A 5/2018-75, a č. j. 34 A 6/2018-75. Všechny tyto rozsudky vycházely ze závěrů rozsudku desátého senátu. Ústavní stížnost, kterou žalobce podal proti přímo navazujícímu rozsudku krajského soudu, Ústavní soud poté odmítl pro zjevnou neopodstatněnost usnesením ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. I. ÚS 3237/18. Krajský soud neshledal důvod, proč se v této věci od uvedené judikatury odchylovat.

16. Jak plyne z rozsudku desátého senátu, „placení nájemného mezi blízkými příbuznými obecně není v rozporu se zákonem ani dobrými mravy. Je však třeba vzít v potaz, že režim dávek pomoci v hmotné nouzi je subsidiární a je nastaven tak, aby z něj čerpaly dávky jen osoby, které se nachází v hmotné nouzi (nebo které se považují za osoby v hmotné nouzi). *Tento systém dávek má sloužit k hmotnému zajištění osob až v okamžiku, kdy nelze jejich základní životní potřeby zajistit jiným způsobem. Nelze opomenout, že primárně je každý povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemá-li tuto možnost, má mu pomoci rodina. Není bez významu, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost (...).*“. Rozsudek desátého senátu vysvětluje, že „[a]limentace a vyživovací vztahy jsou projevem rodinné solidarity a jsou funkcí rodiny samé. Je to zákonem uložená povinnost pomoci druhému v materiálním slova smyslu, ocitne-li se ve stavu nouze (...). *Teprve dostane-li se osoba do velkých obtíží, volá na pomoc jiná společenství, a konečně na posledním místě je k pomoci vyzýván stát (...).*“ (body 19 a 20 rozsudku desátého senátu)
17. Rozsudek desátého senátu proto uzavírá, že „[s] ohledem na subsidiární charakter dávek pomoci v hmotné nouzi je tedy v odůvodněných případech možné vyloučit z hmotné nouze takové osoby, jejichž příjmy sice nedosahují částky živobytí, avšak žijí v takových sociálních a majetkových poměrech, že je nelogické a nespravedlivé poskytovat jim příspěvek na živobytí z daní ostatních osob. *Takové osoby totiž ve skutečnosti nejsou v hmotné nouzi a nepotřebují od státu pomoc nezbytnou pro zajištění jejich základních životních podmínek.* Proto podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že ji mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb a toto zajištění lze na ní spravedlivě žádat. Celkovými sociálními poměry se dle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. *Při posuzování celkových sociálních poměrů příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje také využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké (§ 15 odst. 1 věta druhá zákona o pomoci v hmotné nouzi)*“ (bod 21 rozsudku desátého senátu).
18. V neposlední řadě rozsudek desátého senátu přímo vůči žalobci v dané věci doplnil, že „v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi je třeba zohlednit jejich subsidiární povahu a klást prvotní důraz na zabezpečení v rámci rodiny. V nynějším případě je klíčové, že matka žalobci bydlení poskytla. Žalobcovy příjmy sestávaly z přídavku na dítě ve výši 610 Kč, příspěvku na živobytí ve výši 5 163 Kč a příspěvku na bydlení ve výši 250 Kč. *Nájem ve výši 7 000 Kč lze ve vztahu k příjmům žalobce považovat za likvidační. NSS má za to, že tento nájem byl v této výši nastaven jen proto, aby žalobce následně uplatňoval vůči státu nárok na doplatek na bydlení.* Správní orgány postupovaly správně, pokud tento výdaj nezahrnuly do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení. *Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani tvrzení žalobce, že toto řešení je nespravedlivé vůči matce*

žalobce, která je starobní důchodkyně a nájemné potřebuje k pokrytí nákladů na péči o dům. Matce žalobce svědčí stejně jako žalobci samotnému dávky státní sociální podpory, o které si může požádat, nemá-li dostatečné prostředky k úhradě nákladů na bydlení.“ (body 24-25 rozsudku desátého senátu).

19. Na právě uvedené lze navázat i v projednávané věci. I zde je klíčové, že matka žalobci bydlení poskytla. Žalobcovy příjmy sestávaly z přídatku na dítě ve výši 700 Kč, příspěvku na bydlení ve výši 5.280 Kč a příspěvku na živobytí ve výši 5.100 Kč. Žalobce bydlí se synem v samostatné bytové jednotce v rodinném domě, jehož vlastníkem je matka žalobce, která rovněž v témže rodinném domě v samostatné bytové jednotce bydlí. Za bydlení podle nájemní smlouvy platí žalobce své matce 7.000 Kč měsíčně. Úřad práce žalobci nepřiznal nárok na doplatek na bydlení právě z důvodu nezapočítání nájemného do měsíčních výdajů. *Krajský soud má za to – stejně jako ve všech dřívějších citovaných věcech –, že požadovat nájemné ve výši 7.000 Kč měsíčně po synovi, který má příjem jen z příspěvků na dítě, bydlení a živobytí ve výše uvedených částkách, je opravdu pro žalobce likvidační. Výše nájemného vzbuzuje ve shodě s rozsudkem desátého senátu důvodné podezření, že cílem takového nastavení nájemného byla snaha, aby žalobce následně mohl uplatňovat vůči státu nárok na doplatek na bydlení.* Správní orgány proto oprávněně nezahrnuly tento výdaj do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení. Hlavní námitka žalobce směřující proti nezapočtení nájemného do odůvodněných nákladů na bydlení proto není důvodná.
20. Žalobce také uvedl, že pečuje o invalidního syna, který musí pobývat ve speciálně upravených prostorách. Tato tvrzení však ničím neprokázal, jak správně žalovaný uvedl ve vyjádření k žalobě. Žalobce ani nevyvrátil argument žalovaného, že jeho syn žalobce není od roku 2013 osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby pro účely příspěvku na péči (srov. k též námitce také bod 46 rozsudků krajského soudu ze dne 22. 9. 2020, č. j. 22 A 21/2017-73, a č. j. 22 A 22/2017-74, a bod 20 rozsudků krajského soudu ze dne 25. 8. 2021, č. j. 34 A 5/2018-75, a č. j. 34 A 6/2018-75). Proto tato argumentace žalobce není důvodná.
21. Pro úplnost krajský soud dodává, že rozhodnutí úřadu práce (i žalovaného) ob stojí z hlediska své přezkoumatelnosti, již žalobce sporuje. Žalovaný trefně odkazoval na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle které: „[n]ejen za situace, kdy správní orgán druhého stupně změnil rozhodnutí správního orgánu prvního stupně podle § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu z roku 2004, nýbrž i tehdy, pokud podle § 90 odst. 5 téhož zákona odvolání proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně zamítne a toto rozhodnutí potvrdí, je oprávněn provést určité dílčí korekce odůvodnění rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, jestliže jinak dojde k závěru, že odůvodnění odvoláním napadeného rozhodnutí není v rozporu s právními předpisy a je správné.“ (viz rozsudek ze dne 14. 3. 2013, č. j. 4 As 10/2012-48). To se přesně stalo i v této věci, kde žalovaný upřesnil, že úřad práce přehlédl novou skutečnost nabytí 16 let u žalobcova syna. Měl ovšem pravdu, že to nemohlo nic změnit na závěru o nepřiznání doplatku na bydlení, protože hlavní proměnnou v tomto směru bylo nezohlednění nájemného v odůvodněných nákladech na bydlení.
22. Je pak pravdou, jak žalovaný uvádí ve vyjádření k žalobě, že v této věci (na rozdíl od věci řešených předcházejícími souvisejícími rozsudky citovanými výše) úřad práce ani žalovaný neoznačují nájemné za nemorální. Proto zde neseď výtku žalobce, že tak činí, aniž by

odkazoval na právní zdroj tohoto svého názoru. I námitky žalobce poukazující na tvrzenou nepřezkoumatelnost napadených rozhodnutí proto nejsou důvodné.

VIII. Závěr a náklady řízení

23. Krajský soud pro nedůvodnost žalobních námitek žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.). Neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly (§ 60 s. ř. s.).
24. Krajský soud určil odměnu ustanovenému zástupci ve výši 3.146 Kč. Ta se skládá z odměny za dva úkony právní služby po 1.000 Kč podle § 7 bod 3 a § 9 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb č. 177/1996 Sb. („advokátní tarif“). Tyto úkony spočívají v přípravě a převzetí věci podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu a účasti na jednání před soudem podle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu za dva úkony právní služby po 300 Kč. Zástupce žalobce doložil, že je plátcem DPH. Soud proto zvýšil jeho odměnu o částku 546 Kč, odpovídající této dani. Celkově tedy odměna činí 3.146 Kč. Tuto částku krajský soud vyplatí ustanovenému zástupci v souladu s výrokem IV. tohoto rozsudku na jím určený bankovní účet.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 25. srpna 2021

Martin Kopa
samosoudce